

..... Σ Η Μ Α

Ο.- " Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι ". Λαογραφικὴ ἐμπομπὴ τοῦ σταθμοῦ μας, πού μεταδίδεται κάθε Δευτέρα αὐτὴ τὴν ὥρα.

Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια τοῦ συνεργάτη μας Στάθη Εὐσταθιάδη.

~~Εἰς τὴν αὐτὴν ὁ Γῶγος Πετρίδης. Μουσικὴ ἐπιμέλεια Ἡρακλῆ Κοκοζίδη.~~

..... τὸ σῆμα σβήνει ~~(Στὴν ὥρα τῆς Στῆς Εὐσταθιάδης.)~~

Φίλοι ἀκροαταί, γιὰ τὸν Ποντιακὸ γάμο σᾶς μιλήσαμε σὲ περασμένη μας ἐμπομπή. Τὸν περιγράψαμε σὲ γενικὲς γραμμές, δίνοντας καὶ τὰ εἰδικὰ τραγούδια του. Σήμερα θὰ σᾶς παρουσιάσωμε ὠρισμένα σημεῖα τοῦ γάμου, καθὼς καὶ μερικoὺς σκοποὺς, σύμφωνα μὲ τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν Ποντίων τοῦ Καυκάσου καὶ συγκεκριμένα τῆς περιοχῆς Κιόλιας, γιὰ τὴν ὁποία ἀφιερῶσαμε δύο ἐμπομπές, πού σ' αὐτές δώσαμε, μὲ συντομία βέβαια, ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ της.

Καὶ πρῶτα ἀκοῦστε, φίλοι μας, τὸν ἰδιότυπο σκοπὸ, πού παίζεται τὴν ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς νύφης ἀπὸ τοὺς δικoὺς της. Δένε χαρακτηριστικὰ στὸν λυράρη:

- Παῖξον τῇ νύφει τὸ πάρσιμον, κί ξέρτς; Τὸ Τουρμικὸν τὸ μάρς.

Δέν ξέρουμε γιὰτί ἐπικράτησε γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ ἡ ὀνομασία: " Τουρμικὸν μάρς ". Πάντος μᾶς διαβεβαίωσαν οἱ γέροι, πὼς οἱ Τοῦρκοι δέν τὸν εἶχαν καθόλου αὐτόν τὸν σκοπὸ. Ἐμεῖς ἔχομε ὑπ' ὄψιν μας, πὼς τὸν ἴδιο τὸ σκοπὸ, μὲ πολὺ μικρὲς διαφορές, τὸν συνηθοῦν οἱ " Ἕλληνες νησιῶτες. Ὁ ἐξαίρετος καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἐπιμελητὴς τῆς λαογραφικῆς ἐμπομπῆς: " Ἑλληνικοὶ ἀντίλαλοι " κ, Σίμων Καρῶς τὸν ἔχει καταγράψει καὶ μᾶς τὸν παρουσιάζει ἀπὸ τίς ἐμπομπές του. Καὶ οἱ νησιῶτες τὸν ἔχουν ὡς σκοπὸ τοῦ γάμου καὶ μάλιστα τὸν παίζουν κι' αὐτοὶ τὴν ἴδια ἀκριβῶς ὥρα, ὅταν παίρνουν τὴ νύφη.

..... Λ Υ Ρ Α

" Ὅπως ἀκοῦτε, πρόκειται γιὰ θλιβερό σκοπὸ, πού συγινεῖ τόσο, ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὸ κλάμα, ὅχι μόνο τῶν συγγενῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων ἀκόμη.

..... ἡ λύρα σβήνει (ὕστερα ἀπὸ λίγα λεπτά)

Θά σᾶς μιλήσωμε τώρα γιά μιὰ συνήθεια τοῦ γάμου, πού καί ὁμορφιά κρύβει, ἀλλά καί τό νόημα τῆς καλῆς τάξεως τοῦ γάμου δίνει. Πρόκειται γιά τόν "στιχαριάτεν", πού τό δεύτερο ὄνομά του εἶναι ὁ "ἀλεπόν".

Ὁ ἄγγελος, ὁ πληροφοριοδότης αὐτός, πού ὁ ρόλος του ἔχει περισσότερη σημασία, ὅταν ἡ νύφη εἶναι ἀπό ἄλλο χωριό, θά ξεκινήσῃ ἐνωρίτερα γιά τό χωριό τῆς νύφης. "Ἄν κατορθώσῃ καί μπῇ στήν αὐλή τῆς νύφης, χωρίς νά τόν δοῦν, θά πάρῃ δῶρο. "Ἄν ὄχι, θά δώσῃ δῶρο. Μέ τόν ἐρχομό του ἡ παράταξη τῆς νύφης πληροφορεῖται, πῶς σέ λίγο θά καταφτάσῃ ἡ παρέα τοῦ γαμπροῦ. Ἔτσι γίνονται οἱ ἐτοιμασίες γιά τήν υποδοχή, χωρίς καμμιά βιασύνη.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κατά κανόνα ἡ στέφη γίνεται στό χωριό τῆς νύφης. Θελήσαμε νά ἐρευνήσωμε τούς λόγους σχετικά μ' αὐτό. Μερικοί γέροι μᾶς εἶπαν χαρακτηριστικά:

— Πῶς ὁ κύρ θά στείλ' τό κορίτσ' ἄτ ἀστεφάνωτον σό χωρίον τῇ γαμπροῦ; Ἀτσάπα οἱ συμπεθέρ' θά στεφανῶνε; Ἐγώ ἄν κί στεφανῶνω, πουθεν κί στείλ' ἄτεν.

Αὐτή ἡ στάση ἀβεβαιότητας πού παίρνει ὁ πατέρας τῆς νύφης γιά τή στέφη της, ἔβαλε καί ἐμᾶς σέ ἀμφιβολία γιά τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς ἐρμηνείας. Ὅμως γρήγορα ἔρρηξε φῶς στήν ὑπόθεση ἑνας ἄλλος γέρος.

— Γιόκι τσάνουμ, ἀτό κ' ἔν. "Ἰστε ὁ κύρ τῇ κοριτσιῇ θέλ' νά γίνεται τό στεφάνωμαν σ' ἐκείνου τό χωρίον, ἐπειδὴ τ' ἄλλο ὅλεν ἡ χαρά θά γίνεται σῇ γαμπροῦ τό χωρίον.

Ἡ χαρά καί τὰ ξεφαντώματα πρέπει νά μοιραστοῦν στά δύο χωριά. Ἐπειτα κάμαμε τή σκέψη, πῶς τό νά στεφανωθῇ ἡ νύφη στό χωριό της, ἀποτελεῖ μιὰ τιμή γι' αὐτήν καί γιά τό σπιτικό της. Τῆς πρέπουν τέτοιες τιμές, εἶναι τό ἀδύνατο φῦλο, πού ἀφοῦ δοκιμάζει τόσον πόνο γιά τόν ἀποχωρισμό ἀπό τούς γονιούς της, δέν εἶναι διόλου πολύ νά τῆς γίνῃ αὐτή ἡ τιμή, νά στεφανωθῇ στό χωριό της καί νά τήν καμαρώσουν πρῶτα οἱ συγχωριανοί της, αὐτοί, πού τήν ξέρουν ἀπό παιδούλα.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἡ συνήθεια νά ἀκολοθοῦν τή νύφη, καί μετὰ τή στέφη, τ' ἀδελφια καί τὰ ἑξαδελφια της, δίνει πολύ συγκίνηση στούς παρευρισκομένους, ικανοποιεῖ βαθιά τ' ἀνθρώπινά τους αἰσθήματα. Τ' ἀδελφια, "τά σπλαχνικά", ἀδελφια,

